

Zpravodaj České demografické společnosti

58/2013

Členský tisk

Zpracování a diseminace výsledků sčítání 2011

Zpracování výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu 2011 vstupuje do závěrečné fáze. Zbývá vygenerovat poslední blok odvozených ukazatelů, který podmiňuje zpracování největší části plánovaných standardních výstupů definitivních výsledků. Celkem bude ještě zpracováno více než 115 tisíc jednotlivých tabulek za všechny úrovně územních jednotek od obcí a městských částí statutárních měst až po krajské a republikové souhrny.

Publikační plán zahrnuje více než 600 titulů. V tištěné podobě však bude vydán pouze minimální počet výtisků každé publikace. Základním výstupem jsou elektronické publikace dostupné bezplatně z internetových stránek ČSÚ ve formátech *html* a *xls*. Dílčí výstupy jsou na internet vystavovány vždy bezprostředně po zpracování a kontrole. Jsou tedy přístupné i jednotlivé tabulky z publikací, které dosud jako celek

nevyšly. Uživatel může volit různé parametry tabulek, např. pohlaví, národnost, vzdělání apod. a zároveň územní jednotku, za niž chce údaje zobrazit. U vybraných tabulek jsou k dispozici i grafy a kartogramy, jejichž počet bude dále doplňován. Tabulky jsou doplněny i potřebnými metadaty. V současné době se zpracovává anglická verze maket výstupních tabulek.

Orientační harmonogram zveřejňování výsledků sčítání 2011

Vydány jsou již publikace Obyvatelstvo podle sčítání lidu, domů a bytů 2011 – ČR, kraje a Základní výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – ČR, kraje (za obyvatelstvo).

Tabulky pro publikaci	Okruh tabulek	Počet tabulek	Termín zveřejnění na webu
Základní výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – ČR, kraje	Domácnosti	45	31.1.2013
	Územní přehledy	60	31.1.2013
Základní informace o obcích podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – ČR, kraje, okresy, obce	Obyvatelstvo, domy, byty	50 736	14.2.2013
	Domácnosti, dojíždka	31 720	28.2.2013
Domácnosti podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – ČR, kraje	Domácnosti	435	18.2.2013
Obyvatelstvo, domy, byty a domácnosti podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – ČR, kraje, okresy, ORP, sídla ORP, městské obvody a městské části	Obyvatelstvo, domy, byty, domácnosti	31 360	31.5.2013
Byty podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – ČR, kraje	Byty	225	14.3.2013
Plodnost žen podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – ČR, kraje	Plodnost	165	22.3.2013
Vyjíždka a dojíždka do zaměstnání a do škol podle okresů podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – ČR, okresy	Dojíždka	499	31.5.2013

Uvnitř tohoto vydání:

Zpracování a diseminace výsledků sčítání 2011	1–2
Genderové paradoxy stárnutí	2–6
Pozvánka na XLIII. konferenci České demografické společnosti	7
Z kalendáře demografů (vybrané zahraniční demografické konference)	8
Diskusní večery České demografické společnosti	8

Zpracování a diseminace výsledků sčítání 2011 (pokračování)

Internet a elektronické publikace na nosičích CD/DVD jsou základními formami diseminace výsledků sčítání. Kromě toho budou v letošním roce vydány i tradiční souhrnné publikace v tištěné i elektronické podobě. Jsou jimi

- Pramenné dílo z výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2011
- Statistický lexikon obcí České republiky
- Atlas z výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2011
- Historický lexikon obcí ČR (pouze elektronicky, 2014)

Dosud zpracované definitivní výsledky sčítání jsou dostupné z internetových adres www.czso.cz a www.scitani.cz.

Publikace je možno objednávat písemně nebo elektronicky na adresách prodejna@czso.cz, objednavky@czso.cz, dotazy na infoservis@czso.cz. Tyto služby rovněž poskytují oddělení informačního servisu jednotlivých krajských správ ČSÚ (kontakty jsou uvedeny na stránkách www.czso.cz). ID datové schránky ČSÚ: 2gfaasy.

Internetové stránky <http://www.scitani.cz>

Požadavky na nestandardní výstupy a na poskytování dat v databázové podobě je možné uplatňovat u Oddělení informačních služeb ČSÚ. Budou postupně uspokojovány po skončení zpracování standardních výstupů. Podmínky poskytnutí dat budou s žadatelem individuálně dohodnuty na smluvním základě.

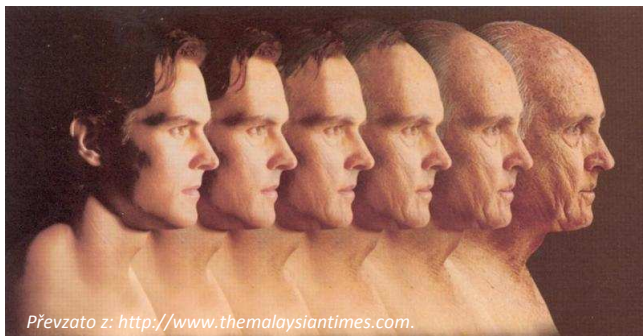
Pavel Čtrnáct

Genderové paradoxy stárnutí

Jedním z nejvýznamnějších fenoménů 21. století je demografické stárnutí. I když je dnes zřejmé, že všechny populace světa výhledově zestárnou, budou se lišit rychlostí tohoto procesu a konečným podílem seniorů. Demografické stárnutí je definováno jako posun věkové struktury do staršího věku. Z praktických důvodů se obvykle měří nárůstem podílu osob ve věku 65 let a starších. Evropské populace se dnes nacházejí v rozdílné fázi procesu demografického stárnutí. Jestliže však podíl osob ve věku 65 a více let specifikujeme podle pohlaví (obr. 1), je na první pohled patrné, že současný menší podíl seniorů v Lotyšsku, Litvě nebo Estonsku souvisí s nízkým zastoupením mužů, nikoliv žen ve starším věku. Lze však očekávat, že tato velká genderová disproporce výhledově oslabí. Toto dokládá poslední publikovaná populační projekce EUROSTATU (EUROPOP2010) ze které je zřejmé, že hierarchie jednotlivých zemí, pokud jde o počty a podíly seniorů, se do budoucna výrazně změní (obr. 2). K tradičně „starým“ populacím (Německo, Itálie) se v budoucnu přiřadí postsocialistické země, včetně České republiky, a další státy jižní Evropy. Pokud jde o rozdíl v zastoupení mužů a žen v seniorském věku, předpokládá se, že v Irsku současné velmi nízké rozdíly v podílech seniorů mužů a žen spíše narostou, zatímco v pobaltských republikách se sníží.

Zastoupení seniorů v dané populaci závisí na předchozím populačním vývoji, tj. na porodnosti, úmrtnosti, migracích a výchozí věkové struktuře. V dnešní době a zejména ve výhledu bude hrát stále významnější roli snižování úrovně úmrtnosti ve středním a vyšším věku, které proběhne většinou rychleji u mužů než u žen. Tento trend povede k tomu, že se především v postsocialistických zemích sníží rozdíl v zastoupení mužů a žen ve věku 65 a více let. Perspektivní snižování úmrtnosti souvisí s procesem kardiovaskulární revoluce (snižování intenzity úmrtnosti ve starším věku na nemoci oběhové soustavy). Kardiovaskulární revoluce začala ve východní Evropě mnohem později a diferencovaně v jednotlivých zemích. První známky se objevily v tomto makroregionu na samém konci osmdesátých let 20. století, zatímco v západní a severní Evropě je pozorován nástup kardiovaskulární revoluce již od sedmdesátých let. Z obr. 3 je vidět, že největší genderové rozdíly v počtu let zbývajících na dožití 65 letým osobám (e_{65}) jsou v dnešní době v Estonsku (5,0), Litvě (4,9) Lotyšsku (4,7) a Polsku (4,3) a nejmenší v Řecku (2,3).

V životě člověka nejde od jistého věku jenom o pasivní přežívání, ale důležitý je aktivní přístup a umění stárnout, tj. *přidat život k létům* a nikoliv *přidat léta k životu*. Podívejme se proto na některé výsledky šetření *Special Eurobarometer 378 (Active Ageing)* publikovaném v roce 2012 na základě výsledků sběru dat z období září-listopad 2011. Šetření Active Ageing bylo zaměřeno na

Převzato z: <http://www.themalaysiantimes.com>.

několik tematických okruhů, z nichž jedním bylo vnímání a pociťování stáří. Toto například dokumentují otázky na věk, od kterého člověk začíná být starý (*In your opinion, thinking about the age when one starts to be regarded as „old“, at what age would you say that happens?*) a na spokojenost s vlastním zdravím (*Could you please tell me on a scale of 1 to 10 how satisfied you are with each of the following items, where „1“ means you are „very dissatisfied“ and 10 means you are „very satisfied“*). Šetření *Special Eurobarometer 378* zahrnovalo 26 723 respondentů (12 214 mužů a 14 509 žen) z EU27, v každé zemi odpovídalo kolem 1 000 osob (ČR: 1 003), pouze v Lucembursku, na Kypru a Maltě to bylo kolem

500 respondentů. Věkové rozpětí souboru činilo 15–98 let, přičemž až do věku 77 let přesahoval počet respondentů pro každé pohlaví 100, ve starším věku byly počty nižší. Relativní četnosti respondentů podle věku byly stejné u mužů a žen.

Věk počátku stáří deklarovaný respondenty celé Evropské Unie (27 států) byl podle tohoto šetření 63,9 let. Mezi jednotlivými zeměmi však byly výrazné rozdíly. Nejpozději staří se cítili lidé v Nizozemsku (70,4 let), naopak nejdříve na Slovensku (57,7 let). Celkový rozdíl v tomto ukazateli tedy dosahoval 12,7 let. V České republice respondenti označili jako počátek stáří věk 59,5 let. V bývalých socialistických zemích je jako počátek stáří vesměs uváděn nižší věk oproti zbytku EU27. Výjimku představuje v tomto směru Litva, kde byl jako počátek stáří označen věk 65,3 roku. Pokud jde o postsocialistické země, kde byl deklarován dřívější počátek stáří, lze uvažovat o vlivu relativně brzkého odchodu do důchodu a z toho vyplývajícího pocitu formálně potvrzeného počátku stáří. Této hypotéze však protirečí rozdíl mezi muži a ženami (obr. 4) v tomto ukazateli. Je velmi zajímavé, že ženy označovaly počátek věku stáří později než muži, ačkoliv odcházely do důchodu dříve. Tento genderový paradox platí ve všech zemích EU27 s výjimkou Maďarska a Slovenska. Pouze v těchto dvou zemích byl deklarován počátek věku stáří pozdější u mužů než u žen.

Převzato z: <http://i.telegraph.co.uk>

Výroky mužů a žen o počátku věku stáří jsou konzistentní podle zemí (korelační koeficient mezi odpověďmi mužů a žen byl 0,923), tj. kde ženy udávaly vyšší věk stáří, odpovídali podobně i muži.

V České republice ženy označovaly jako počátek stáří věk 60,21 let a muži 58,75 let. Největší rozdíl mezi výpověďmi mužů a žen (ve prospěch žen) byl ve Finsku (4,5 let) a Švédsku (4,1 roku), nejmenší, pomineme-li Slovensko a Maďarsko, byl v Rakousku (0,1). V České republice byl tento rozdíl (1,46) menší než v EU27 (2,27).

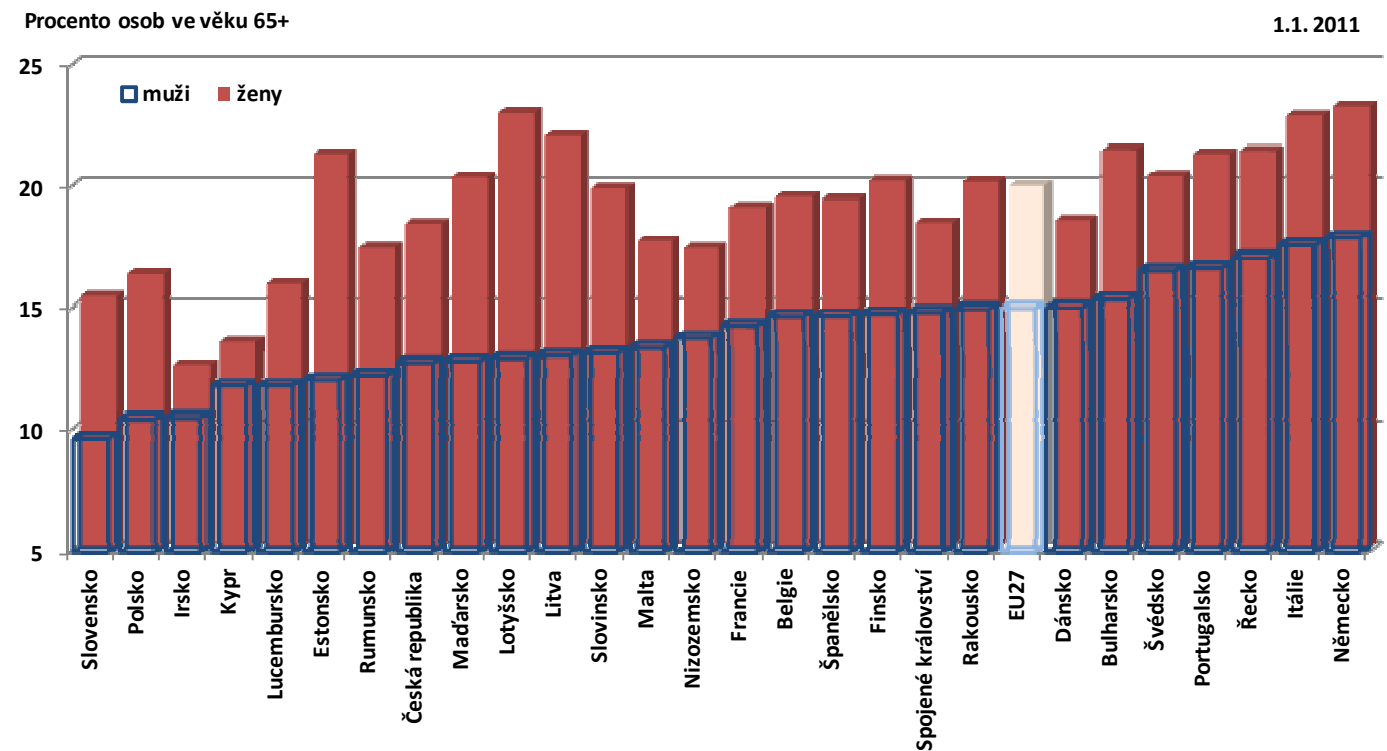
V souvislosti se subjektivním věkem počátku stáří bychom mohli očekávat, že v tomto ohledu „optimistické“ ženy se budou cítit i zdravější. Se svým zdravím jsou však v průměru spokojenější muži než ženy, což můžeme nazvat dalším paradoxem (obr. 5). V případě tohoto výběrového šetření se výroky týkají stejně zastoupených věkových skupin a nejsou ovlivněny rozdílnou věkovou strukturou osob ve věku 65+ let. Odpovědi vyjadřující spokojenost s vlastním zdravím osob ve věku 65+ let byly, podobně jako u předchozí otázky, konzistentní podle zemí (korelační koeficient mezi odpověďmi mužů a žen byl 0,932). Nejvíce byli spokojeni se svým zdravotním stavem muži a ženy ve Švédsku a Nizozemsku, nejméně v Bulharsku a Maďarsku. V hodnocení spokojenosti se zdravotním stavem však byly častější genderové disproporce. I když většinou muži byli se svým zdravím spokojenější než ženy (zejména v Polsku, Rumunsku, Francii, Řecku), tak naopak ženy byly spokojenější se svým zdravím oproti mužům v Itálii, Finsku a také v České republice.

Individuální stárnutí i demografické stárnutí není hrozbou, ale výzvou, která má mnoho aspektů. Muži i ženy se zřejmě budou nejen v parametrech stárnutí, ale i v jeho posuzování sbližovat. Uvedené genderové paradoxy týkající se subjektivního počátku stáří a posuzování vlastního zdraví tuto cestu konvergence naznačují. Ještě důležitější bude proces sbližování mezi zeměmi.

Jitka Rychtaříková

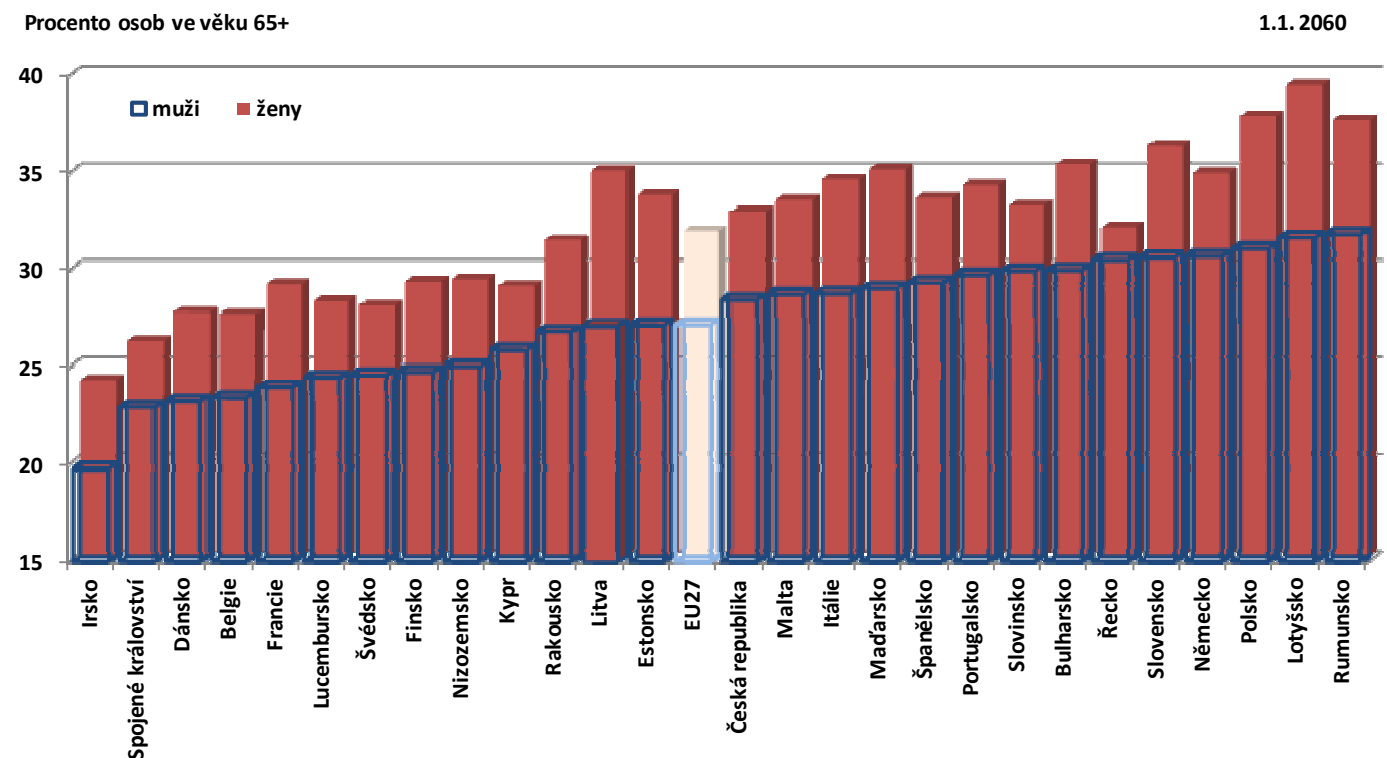
Obrázky k článku na s. 4–7

Obrázek 1: Podíl mužů a žen ve věku 65 a více let v zemích EU v roce 2011

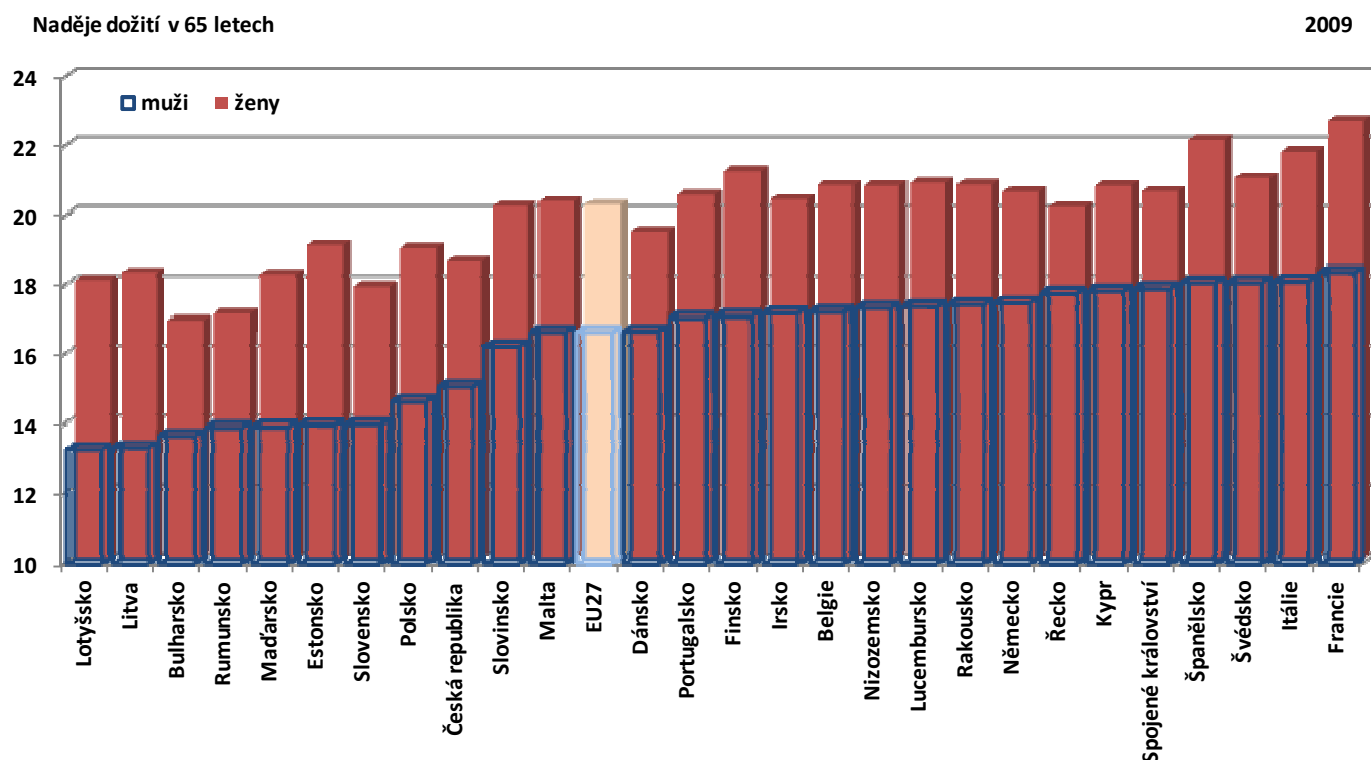
Poznámka: seřazeno podle podílu mužů
Zdroj dat: EUROSTAT

Obrázek 2: Podíl mužů a žen ve věku 65 a více let v zemích EU v roce 2060

Poznámka: seřazeno podle podílu mužů
Zdroj dat: EUROSTAT

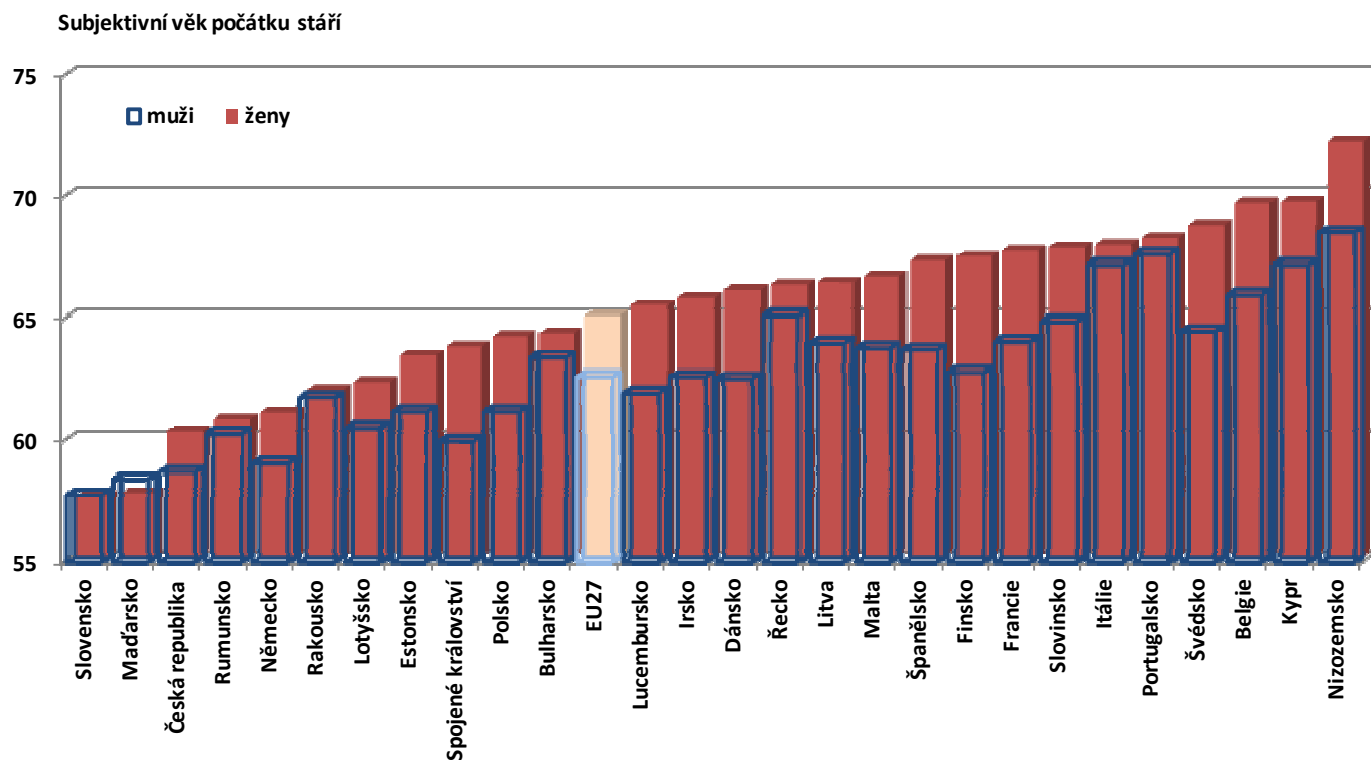
Obrázek 3: Naděje dožití 65letých mužů a žen v EU v roce 2009

Poznámka: seřazeno podle naděje dožití 65letých mužů

Zdroj dat: <http://www.eurohex.eu/>

Obrázek 4: Věk považovaný za počátek stáří v jednotlivých zemích EU

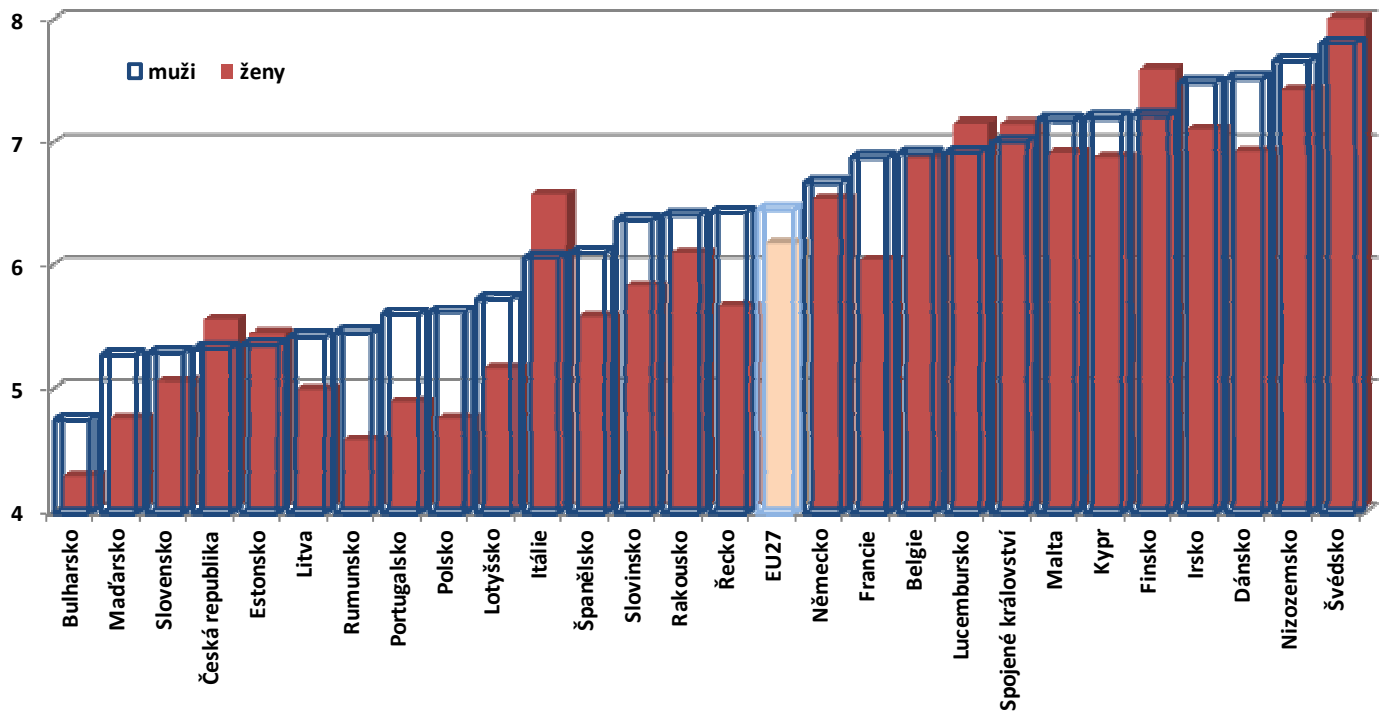
Poznámka: seřazeno podle žen

Zdroj dat: Special Eurobarometer 378

Genderové paradoxy stárnutí (pokračování)

Obrázek 5: Spokojenost s vlastní zdravím osob ve věku 65 let a starších

Spokojenost se zdravím ve věku 65+ (10=velmi spokojen/a; 1=velmi nespokojen/a)

Poznámka: seřazeno podle mužů

Zdroj dat: Special Eurobarometer 378

Web plný informací: Population Europe

<http://www.population-europe.eu/>

LIBRARY | MULTIMEDIA | PRESS | STUDY & CAREER | RESEARCH | DATA | EVENTS | PARTNERS | ABOUT US | LOGIN

Population Europe

A NETWORK OF EUROPE'S LEADING DEMOGRAPHIC RESEARCH CENTRES

demography
drives your future

Latest News

- "In the next decades, elderly women will be less lonely than in our times" - an interview with Chantal Cases
- The Biodemography of Aging - A new Max Planck Center opens in Denmark
- Population Europe Inter-Faces - now available!
- European differences - France is growing while Germany is shrinking
- "Europe's citizens should have a choice" - Guest Comment by Jane C. Falkingham

» more News

Quick guide

- Ageing & Life expectancy
- Environment
- Family & Children
- Health

People

→ Prof. Dr. James W. Vaupel
Expert for Ageing and Life Expectancy, Projections and Forecasts, Working life

Pozvánka na XLIII. konferenci České demografické společnosti

Česká demografická společnost

ve spolupráci s Katedrou demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy,
Katedrou demografie Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze a Českým statistickým úřadem

pořádá svou XLIII. konferenci, která nese téma

Zdraví – výzvy a rizika

Konference se uskuteční ve dnech **22.–23. května 2013** v prostorách Vysoké školy ekonomické v Praze.

Příspěvky na konferenci mohou být dvojího typu – buď formou **ústní prezentace**, nebo formou **tištěného posteru**. Jednácím jazykem je čeština, slovenština a angličtina.

Ústní prezentace budou tematicky zařazeny do čtyř sekcí, z nichž u prvních tří bude jednácím jazykem čeština/slovenština a u poslední angličtina:

- „**Demografie a zdraví**“ – příspěvky z oblastí dlouhověkost, analýza přežívání, kvalita života, rizika,...
- „**Zdraví vs. nemoc**“ – nemocnost, pracovní neschopnost, zdravotní stav obyvatelstva,...
- „**Determinanty zdraví**“ – zdravotní péče (kvalita, problémy,...), psychosociální aspekty, životní prostředí,...
- „**Health – challenges and threats**“ – všechny výše uvedené sekce dohromady (Demography and Health, Health vs. Disease, Determinants of Health)

Posterová sekce je určená všem zájemcům (předpokládá se především zájem studentů a institucí). Postery mohou být v češtině, slovenštině i angličtině.

Výstupem z konference bude **Sborník příspěvků** na CD-ROMu, který bude dáván zaregistrovaným účastníkům při zahájení.

Důležité termíny:

- **zaslání abstraktu formou registračního formuláře na stránkách <https://sites.google.com/site/cdskonference2013>: nejpozději do 3. března 2013**
- zaslání článků k publikaci do sborníku z konference (CD-ROM): do 7. dubna 2013
- vyjádření recenzentů k článkům: do 21. dubna 2013
- zaslání finálních článků k publikování: do 5. května 2013
- konání konference: 22. a 23. května 2013

Více informací (pokyny pro autory, konferenční poplatky, místo konání, programový a organizační výbor konference, kontakt na organizátory apod.) naleznete na stránkách ke konferenci (<https://sites.google.com/site/cdskonference2013>) nebo na stránkách České demografické společnosti (<http://www.natur.cuni.cuni.cz/cds>).

Konferenční poplatky:

Při registraci v den konání konference budou vybírány konferenční poplatky, které v sobě zahrnují pronájem prostor, pohoštění formou bufetu či Sborník z konference na CD-ROMu.

Konferenční poplatky byly stanoveny následovně:

- **členové České demografické společnosti**
 - studenti s aktivním příspěvkem (ústní či poster): zdarma
 - ostatní studenti a důchodci: 100,- Kč
 - ostatní členové Společnosti: 250,- Kč
- **nečlenové České demografické společnosti**
 - studenti a důchodci: 250,- Kč
 - ostatní: 500,- Kč

Z kalendáře demografů (vybrané zahraniční demografické konference)

20.–22. března 2013

14. Slovenská demografická konferencia: Výzvy pre slovenskú demografiu v 21.storočí

- Sládkovičovo, Slovensko
- Termín pro zaslání příspěvků: do 28. února 2013
- <http://www.ssds.sk/dokumenty/SDK14poz.pdf>

**university of
 groningen**

faculty of spatial sciences

25.–28. června 2013

7th International Conference on Population Geographies

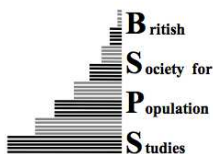
- Groningen, Nizozemsko
- Registrace: do 1. června 2013 (termín pro zaslání abstraktů již vypršel)
- <http://www.rug.nl/research/ursi/events/icpg2013/international-conference-on-population-geographies>

26.–31. srpna 2013

XXVII International Population Conference

- Busan, Korea
- Registrace: 15. února–15. srpna 2013 (termín pro zaslání abstraktů již vypršel)
- <http://busan2013.iussp.org/>

9.–11. září 2013

BSPS Annual Conference 2013

- Swansea, Spojené království
- Termín pro zaslání abstraktů: 25. března 2013
- <https://www.survey.bris.ac.uk/lsewebsite/bmps2013>

Pozvánka na diskusní večery České demografické společnosti

Diskusní večery České demografické společnosti, které se konají **v posluchárně Z1 Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, Albertov 6, Praha 2**, 2. patro (lze použít výtah) v 16.30 hodin – vždy ve středu. V průběhu měsíců květen–září se diskusní večery nekonají z organizačních důvodů. Na první pololetí roku 2013 jsou naplánovány tyto přednášky:

20. února 2013

Změny evidence zemřelých od roku 2013

(*RNDr. Šárka Daňková, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR*)

20. března 2013

Měření chudoby a příjmová chudoba v ČR

(*Mgr. Šárka Šustová, Český statistický úřad*)

17. duben 2013

Předpokládaný vývoj ekonomického a sociálního zatížení obyvatelstva ČR s různými charakteristikami jeho měření

(*RNDr. Tomáš Fiala, CSc., doc. ing. Jitka Langhamrová, CSc., Vysoká škola ekonomická v Praze*)

Máte-li zájem o zveřejnění informace o publikaci, která Vás zaujala, o semináři nebo konferenci, které připravujete, zašlete ji na adresu Společnosti. Zařadíme ji do dalšího čísla Zpravodaje, případně na internetové stránky Společnosti, jež se nalézají na adrese <http://www.natur.cuni.cz/cds>. Zpravodaj můžete dostávat e-mailem; stačí sdělit adresu sekretářce společnosti na adrese demodept@natur.cuni.cz.

Zpravodaj České demografické společnosti

Vydává Hlavní výbor České demografické společnosti, Albertov 6, 128 43 Praha 2 (demodept@natur.cuni.cz).

Redakční příprava a zabezpečení. Hlavní výbor ČDS

Odpovědná redaktorka čísla 58/2013: Ludmila Fialová; technická redakce: Luděk Šídlo

Neprodejné; vychází 3x ročně.

ISSN 1213-7480